

Reactie VO-raad - Besluit uitbreiding van de monitoringsverplichting leerlingen funderend onderwijs

21 september 2023

In deze internetconsultatie vraagt de minister reacties van schoolbesturen en instrumentenmakers over het uitbreiden van de monitor sociale veiligheid voor leerlingen. De VO-raad reageert vanuit haar rol als vereniging van schoolbesturen in het voortgezet onderwijs. De VO-raad ondersteunt haar achterban met middelen voor de naleving van wettelijke verplichtingen, zoals de Vensters vragenlijst sociale veiligheid.

De VO-raad betreurt het dat er in dit wetsvoorstel weinig oog is voor de enorme inzet van scholen en medewerkers voor de sociale veiligheid van leerlingen en collega's. Vanuit Vensters zien we een jaarlijkse stijging van het aantal scholen, besturen en leerlingen dat meedoet aan de jaarlijkse monitor van sociale veiligheid. Scholen werken continue aan het creëren en behouden van een veilige omgeving, waarbij ze te maken krijgen met diverse maatschappelijke uitdagingen, die ook de school binnenkomen. Het voorkomen en aanpakken van deze maatschappelijke problemen - zoals pesten en polarisatie - staat hierbij centraal.

De VO-raad is niet van mening dat het verzwaren van de monitoringsverplichting scholen veiliger maakt. Monitoring is één, van de gelukkig vele middelen, om zicht te hebben op de veiligheidsbeleving en welbevinden van leerlingen. Scholen hebben voldoende inzicht met behulp van de huidige monitoring die in schooljaar 2022-2023 gebruikt is door 1.295 vo-scholen en ingevuld is door meer dan 486.000 leerlingen. Dit zijn de helft van alle middelbare scholieren.

Alle leerlingen bevragen, zoals dit besluit beoogt, zal leiden tot een enorme verzwarening van de bevraginglast en zal niet leiden tot andere of meer betrouwbare inzichten. 50% van alle leerlingen is namelijk al veel meer dan een representatieve steekproef. De extra tijdsinvestering die dit besluit vraagt van onderwijspersoneel (en leerlingen) kan veel beter gestoken worden in initiatieven om de school veiliger te maken, zoals preventieve activiteiten en begeleiding bij signaleren en handelen waar Stichting School & Veiligheid scholen bij ondersteunt. Als de vragenlijst wordt uitgebreid met zestien tot twintig vragen, zal de vragenlijst niet meer binnen een mentoruur in te vullen zijn. Tevens is er het risico dat leerlingen de vragenlijst minder serieus invullen vanwege de omvang, denk hierbij aan het kiezen van steeds hetzelfde antwoord of het tussentijds beëindigen van het invullen.

De VO-raad is tevens verbaasd over de opmerking uit het voorstel wat betreft de verzameling van gepseudonimiseerde gegevens, te weten persoonsgegevens. De voorgestelde uitbreiding van de vragenlijst met het uitvragen van verschillende discriminatiegronden zorgt ervoor dat de resultaten mogelijk herleidbaar zijn naar individuele leerlingen. Hierdoor vult de leerling niet langer de vragenlijst anoniem in, want zou het voor de school mogelijk zijn de leerling te identificeren. Het risico tot herleidbaarheid betekent dat alle scholen, besturen en onderzoeksaanbieders zullen moeten nagaan of en wanneer er sprake is van het verwerken van persoonsgegevens en zo ja aanvullende privacymaatregelen zullen moeten nemen. De VO-raad vraagt zich af of het ministerie zicht heeft op de impact van deze maatregelen en of de Autoriteit Persoonsgegevens deze mogelijke inbreuk op de privacy van leerlingen te rechtvaardigen vindt vanwege de doelbinding en noodzakelijkheid. Bovendien verwacht de VO-raad dat de wetgever duidelijk uitlegt wanneer er (gepseudonimiseerde) persoonsgegevens worden verwerkt. Dit is niet aan de orde als identificatie verboden of praktisch ondoenlijk is, bijvoorbeeld omdat dit – vanwege tijd, kosten en mankracht – een excessieve inspanning vergt. Het besluit zal dit moeten toelichten.

De school moet een plek zijn waar leerlingen en leraren zich veilig en goed voelen, waar er ruimte is voor diversiteit en ze zichzelf kunnen zijn. Dit is ook een belangrijke randvoorwaarde om goed te

kunnen leren/werken en zich te kunnen ontwikkelen. De VO-raad zet zich hier als vereniging voor in en zal dit blijven doen en biedt hierbij een instrument aan dat bruikbaar en betrouwbaar is.